

1. Johdanto

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmaan sisältyy seuraavia valtionosuusjärjestelmää koskevia kannanottoja:

- valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntauudistusta
- järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan
- osana valtionosuusjärjestelmän uudistamista selvitetään perusopetuksen valtionosuuden perusteet tavoitteena tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuuden varmistaminen myös jatkossa. Uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon ja työttömyysasteeseen
- vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirretään valtiolle. Valtion ja kuntien väliset tehtävien siirrot toteutetaan kustannusneutraalisti

Toukokuussa 2012 valtionosuusuudistuksen selvitysmieheksi asetettiin kaupunginjohtaja Arno Miettinen. Selvitysmiehen tueksi asetettiin erillinen tukiryhmä sekä asiantuntija- ja laskentaryhmä toimikaudelle 1.6.2012 – 31.12.2013. Selvitysmies julkisti alustavat uudistuslinjauksensa helmikuussa 2013.

Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä linjasi kesäkuussa 2013, että toisen asteen koulutuksen rahoitusta ei siirretä osaksi yhden putken valtionosuuksia. Talouspoliittinen ministerivaliokunta sekä hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä tekivät jatkolinjauksia loppuvuodesta 2013. Tältä pohjalta selvitysmies teki tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit kuntakohtaisine laskelmineen. Kunnilta pyydettiin kommentteja selvitysmiehen esityksiin 17.12.2013 – 17.1.2014.

Kuntien kommenttikierroksen jälkeen selvitysmies valmisteli luonnoksen hallituksen esityksestä, jonka mukaan hän esitti valtionosuusjärjestelmää uudistettavaksi. Samalla valtionosuuslaskelmat päivitettiin vuoden 2014 tasolle. Uudet kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista olivat kuntien ja muiden lausunnonantajien käytössä lausuntokierroksen aikana.

Valtiovarainministeriö pyysi lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleisesti sekä kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin

- ehdotettaviin kriteereihin
- ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin
- muiden kriteerien painoihin
- määräytymisperusteiden laskentaperiaatteisiin
- verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen
- siirtymätasauksen keston ja porrastukseen

Lausuntoaika oli 4.2. – 4.4.2014. Käännösten viivästymisen takia ruotsin- ja saamenkielisille annettiin lisääaikaa 8.4.2014 saakka.

Lausuntopyyntö lähetettiin seuraaville tahoille:

- kaupungin- ja kunnanhallitukset
- ministeriöt
- maakunnan liitot
- poliittiset puolueet (eduskuntapuolueet)
- yksityiset opetuksen järjestäjät
- Suomen Kuntaliitto
- saamelaiskäräjät
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi annettiin määräaikaan mennessä 331 lausuntoa. Näistä 261 kpl tuli kunnista ja 70 kpl muilta lausunnonantajilta. Näiden lisäksi 8.4.2014 mennessä tuli 2 lausuntoa ruotsinkielisiltä kunnilta. Lausunnot löytyvät valtioneuvoston hanke-rekisteristä osoitteesta http://www.hare.vn.fi/mHankePerusSelaus.asp?h_id=19299.

2. Lausuntojen sisältö, koko maan arviot

Lausuntojen jakaumat on tiivistetty asiakokonaisuuksittain erillisiin taulukoihin. Yleisesti ottaen suurin osa vastauksista kohdistui kohtaan ”Ei näkemystä”. Tällöin lausunnonantajalla ei ole erityistä myönteistä tai kielteistä sanottavaa yksittäisestä kriteeristä tai lain pykälästä. Tämän voi tulkita siten, että lausunnonantaja tyytyy selvitysmiehen esitykseen. Useimmissa vastauksissa, niin myönteisissä kuin kielteisissä, oli kuitenkin myös tärkeitä kommentteja ja palautetta valtiosuusjärjestelmän uudistamisesta. Ne eivät välttämättä johda muutoksiin tässä vaiheessa, mutta huomioidaan järjestelmän jatkoarvioissa.

Tämän luvun arviot perustuvat kuntien lausuntoihin.

Valtiosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtaudutaan pääasiassa myönteisesti. Vastanneista kunnista 75 prosenttia antoi tukensa järjestelmän uudistamiselle, 12 prosenttia kunnista ei ottanut kantaa ja 13 prosenttia suhtautui uudistukseen kielteisesti.

	Valtiosuuden laskennalliset kustannukset							
	Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä			
	kpl	%	kpl	%	kpl	%		
Ikäryhmät	77	29,5	91	34,9	93	35,6		
Sairastavuuskerroin	100	38,3	83	31,8	78	29,9		
Työttömyyskerroin	46	17,6	22	8,4	196	73,9		
Vieraskielisyyskerroin	52	19,9	31	11,9	178	68,2		
Kaksikielisyys	30	11,5	14	5,4	217	83,1		
Saaristoisuus	24	9,2	21	8,0	216	82,8		
Asukastiheyskerroin	28	10,7	17	6,5	216	82,8		
Koulutustaustakerroin	38	14,6	22	8,4	201	77,0		

						mystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva taseaus		88	33,7	95	36,4	78	29,9	
Siirtymätaseaus		96	36,8	53	20,3	112	42,9	

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden taseausmuutokseen suhtauduttiin myönteisesti tai ei otettu kantaa 64 prosentissa vastauksista. Katsottiin, että kannustavuus paranee erityisesti heikon tulopohjan kunnissa. Joissakin kunnissa haluttaisiin palauttaa kiinteistövero taseaukseen. Useissa kriittisissä lausunnoissa esitetään harkittavaksi omavastuuprosentin (80 %) nostamista taseausrajan alapuolella. Uudistuksen siirtymäaikaan ollaan kohtuullisen tyytyväisiä. Useimmissa kriittisissä lausunnoissa haluttaisiin esitettyä pitempää siirtymäaikaan, mutta toisaalta halukkuutta olisi myös lyhyempään siirtymään. Näkemykseen ilmeisesti vaikuttaa millainen on kunnan tulojen muutos uudistuksen alustavissa kokonaislaskelmissa.

Muita kuntien lausunnoissa usein toistuneita arvioita:

- uudistuksessa tulisi olla mukana opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus/toisen asteen koulutuksen sekä kulttuurin valtionosuuksien uudistaminen olisi tullut tehdä samassa yhteydessä peruspalveluiden valtionosuusuudistuksen kanssa (24)
- valtionosuusjärjestelmään tulisi luoda kannustava elementti ennaltaehkäisevien palveluiden rahoittamiseksi (9)
- kriteerien arviointi on ollut vaikeaa kun laskelmien perusteita ei ole riittävästi avattu
- harkinnanvaraiseen korotukseen varattava riittävä määräraha/harkinnanvarainen tulee säilyttää (8)
- uudistus ei ole oikeudenmukainen kuntien välillä, suuret keskuksat hyötyvät (9)
- amk-rahoituksen ei pitäisi vaikuttaa peruspalvelujen rahoitukseen (9)
- tulisi siirtyä yhteen yhtenäiseen ja yleiskatteelliseen valtionosuusjärjestelmään
- hankkeiden määrärahat tulisi säilyttää
- toisen asteen rahoitus tulisi ohjata kuntiin
- ministeriöiden harkinnanvarainen rahoitus tulisi siirtää yleiseen valtionosuusjärjestelmään
- uudistuksen vaatii jatkovalmistelua perusteiden ja kriteerien tarkentamiseksi sekä niiden oikeellisuuden todentamiseksi tutkimuksellisesti

3. Maakunnittaiset lausuntoyhteenvedot

Uusimaa

Uudenmaan kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 20 kuntaa, 6 kuntaa jätti vastamatta.

Uudellamaalla valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtaudutaan myönteisesti. Vain yksi kunta ilmoitti, että uudistusta ei tulisi toteuttaa.

<i>Valtionosuuden laskennalliset kustannukset</i>	
	Arvio kriteeristä

	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	
Ikäryhmät	10	50	4	20	6	30	
Sairastavuuskerroin	10	50	5	25	5	25	
Työttömyyskerroin	4	20	4	20	12	80	
Vieraskielisyyskerroin	6	30	1	5	13	65	
Kaksikielisyys	4	20	1	5	15	75	
Saaristoisuus	0	0	4	20	16	80	
Asukastiheyskerroin	0	0	1	5	19	95	
Koulutustaustakerroin	2	10	2	10	16	80	

Ikärakenteen muutokseen suhtautuu myönteisesti tai ei ilmaise kantaansa 80 % kunnista. Sairastavuuden osalta vastaava luku on 75 %. Kielteisissä arvioissa tuodaan esille vanhimpien ikäluokkien suuri muutos nykyiseen järjestelmään verrattuna ja esitetään harkittavaksi ikäluokkien painoja uudelleen.

Vieraskielisyyden merkittävää painoarvon nostamista pidetään hyvänä. Vain yhdessä lausunnossa siihen suhtaudutaan kielteisesti. Työttömyyskriteeriin on esitetty muutamia kehittämissuhteita. Ensinnäkin kriteeriin haluttaisiin sisällyttää pitkäaikaistyöttömyys ja mahdollisesti myös nuorisotyöttömien määrä. Harkittavaksi esitetään työttömyyskriteerin painoarvon korottamista selvitysmiehen esitykseen verrattuna.

	Lisäosat						
	Arvio kriteeristä						
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys	0	0	0	0	20	100	
Työpaikkaomavaraisuus	7	35	7	35	6	30	
Saamelaisten kotiseutualue	0	0	0	0	20	100	

Syrjäisyyden ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosilla ei ole merkitystä Uudenmaan kunnille, joten niihin ei ole esitetty näkemyksiä. Sen sijaan uusi kriteeri, työpaikkaomavaraisuus, aiheuttaa erilaisia arvioita. Seitsemän lausunnonantajaa suhtautuu työpaikkaomavaraisuuteen myönteisesti ja yhtä moni kielteisesti. Kaksi kuntaa haluaisi lisätä kriteerin painoarvoa. Vastaavasti kaksi kuntaa haluaisi poistaa sen kokonaan. Sillä ei nähdä olevan mitään tekemistä palvelutarpeiden ja palvelujen kustannusten kanssa. Yhdessä lausunnossa sen arvioidaan jopa olevan valtionosuuslainsäädännön peruseriaatteen vastainen.

	Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
	Arvio kriteeristä						
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus	12	60	3	15	5	25	

<i>Siirtymätasaus</i>		10	50	4	20	6	30	
-----------------------	--	----	----	---	----	---	----	--

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen muutokseen ollaan pääasiassa tyytyväisiä. Kannustavuus paranee erityisesti heikon tulopohjan kunnissa. Joissakin kunnissa haluttaisiin palauttaa kiinteistövero tasaukseen. Lisäksi lausunnoissa esitetään harkittavaksi tasausprosentin (80 %) nostamista tasausrajan alapuolella. Uudistuksen siirtymäaikaan ollaan pääasiassa tyytyväisiä. Muutamissa lausunnossa haluttaisiin esitettyä pitempää siirtymäaikaan, mutta toisaalta halukkuutta olisi myös lyhyempään siirtymään. Näkemykseen ilmeisesti vaikuttaa millainen on kunnan tulojen muutos uudistuksen alustavissa kokonaislaskelmissa.

Muita arvioita:

- uudistuksessa tulisi olla mukana opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus (24)
- hankkeiden määrärahat tulisi säilyttää
- ministeriöiden harkinnanvarainen rahoitus tulisi siirtää yleiseen valtionosuusjärjestelmään
- valtionosuusjärjestelmään tulisi luoda kannustava elementti ennaltaehkäisevien palveluiden rahoittamiseksi (9)
- toisen asteen rahoitus tulisi ohjata kuntiin
- kriteerien arviointi on ollut vaikeaa kun laskelmien perusteita ei ole riittävästi avattu
- harkinnanvaraiseen korotukseen varattava riittävä määräraha (8)
- uudistus ei ole oikeudenmukainen kuntien välillä, suuret keskukset hyötyvät (9)
- amk-rahoituksen ei pitäisi vaikuttaa peruspalvelujen rahoitukseen (9)
- tulisi siirtyä yhteen yhtenäiseen ja yleiskatteelliseen valtionosuusjärjestelmään
- harkinnanvarainen valtionosuuden korotus/taso tulisi säilyttää (8)

Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomen kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 24 kuntaa, 4 kuntaa jätti vastaamatta.

Varsinais-Suomessa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtautuu myönteisesti 20 kuntaa. Kriittisesti uudistukseen suhtautuvat arvioivat, että uudistuksen tavoitteet eli oikeudenmukaisuus, kannustavuus ja läpinäkyvyys ovat joiltakin osin jääneet puuttumaan. Kriteerien vähentämistä pidetään hyvänä.

		<i>Valtionosuuden laskennalliset kustannukset</i>					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%
Ikäryhmät		16	67	7	29	1	4
Sairastavuuskerroin		16	67	8	33	0	0
Työttömyyskerroin		6	25	1	4	17	71
Vieraskielisyyskerroin		8	33	3	13	13	54
Kaksikielisyys		5	20	2	9	17	71
Saaristoisuus		5	21	5	21	14	58
Asukastiheyskerroin		5	20	1	4	18	76
Koulutustaustakerroin		7	29	3	13	14	58

Ikäryhmien ja sairastavuuskriteerien uudistamiseen otetaan varsin myönteinen kanta. Sen sijaan painotuksiin ei olla tyytyväisiä. Vastaajien mielestä kriteerien välistä painotusta olisi muutettava ikärakenteen hyväksi. Nuorten ikäluokkien ikäryhmähinnan korottamista pidetään suhteetoman suurena. Varsin paljon kritiikkiä esitetään siihen, että kannustavuus ja motivaatio ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin voi heiketä, jos niistä aiheutuvia toimenpiteitä ei oteta huomioon laskentatekijöissä. Näiden lisäksi toivotaan tarkempaa tietoa tutkimustuloksista ja siitä miten kuntakohtainen lopputulos on muodostunut.

		Lisäosat						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys		4	17	1	4	19	79	
Työpaikkaomavaraisuus		7	29	13	54	4	17	
Saamelaiden kotiseutu-alue		4	17	1	4	19	79	

Lisäosiin Varsinais-Suomen kunnilla ei ole juurikaan näkemyksiä työpaikkaomavaraisuutta lukuun ottamatta. Sen osalta näkemykset jakaantuvat selvästi. Lähes kolmannes arvioi sen hyväksi valtionosuusperusteeksi, mutta hieman yli puolet pitää sitä huonona kriteerinä. Työpaikkaomavaraisuuden lisäosaa kritisoidaan, koska se ei ota huomioon alueen suuria valtion, kuntien ja kuntayhtymien yhteisiä työllistäjiä.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		11	50	4	17	8	33	
Siirtymätasaus		17	71	1	4	6	25	

Puolet vastaajista arvioi verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen esitettyjä muutoksia perusteltuina. Kritiikkiä esitettiin lähinnä järjestelmän vaikeaselkoisuudesta. Tämän lisäksi muutamissa lausunnoissa toivottiin kaikkien verotulojen (ml. kiinteistövero) huomioimisesta tasauksen laskentatekijänä.

Siirtymätasauksista pidetään hyvänä. Muutamissa lausunnoissa esitetään sen pidentämistä varsinkin menettäjien osalta. Pisimmillään siirtymäaika esitetään kahdeksan vuoden pituiseksi.

Satakunta

Satakunnan kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 17 kuntaa, 3 kuntaa jätti vastaamatta.

Satakunnassa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtautuu myönteisesti 12 kuntaa. Neljästä uudistusta kritisoinneesta kunnasta kaksi perustelee näkemystään uudistuksen huonolla ajankohdalla, koska muut rakenneuudistukset ovat kesken.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

	Arvio kriteeristä						
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	
Ikäryhmät	1	6	8	47	8	47	
Sairastavuuskerroin	0	0	4	24	13	76	
Työttömyyskerroin	2	12	1	6	14	82	
Vieraskielisyyskerroin	1	6	8	47	8	47	
Kaksikielisyys	0	0	0	0	17	100	
Saaristoisuus	0	0	0	0	17	100	
Asukastiheyskerroin	1	6	0	0	16	94	
Koulutustaustakerroin	1	6	2	12	14	82	

Satakunnan kunnista 10 haluaisi tarkempia perusteluja ikäryhmäkohtaisiin laskennallisiin kustannuksiin ja 13 kunnan näkemyksen on, että sairastavuuskriteeriä tulisi kehittää edelleen, erityisesti sairauksien ennaltaehkäisemistä kannustavampaan suuntaan.

Kahdeksan kunnan mielestä vieraskielisyyden kriteerillä on liian suuri painoarvo, erityisesti kun kriteerin osalta ei ole osoitettavissa tutkimuksiin ja tilastoihin perustuvaa taustatietoa.

	Lisäosat						
	Arvio kriteeristä						
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys	1	6	0	0	16	94	
Työpaikkaomavaraisuus	2	12	5	29	10	59	
Saamelaiden kotiseutu-alue	0	0	0	0	17	100	

Viiden kunnan näkemyksenä oli, että työpaikkaomavaraisuus tulisi poistaa kokonaan kriteerien joukosta.

	Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
	Arvio kriteeristä						
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus	2	12	8	47	7	41	
Siirtymätasaus	2	12	9	53	5	29	

Verotuloihin perustuvaa tasauksesta kriittisen näkemyksen antoi kahdeksan kuntaa. Muutosehdotuksina tasauksen osalta esitetään mm. kiinteistöveron mukaan ottamista kokonaisuudessaan tasauksessa käytettävään veropohjaan, omarahoitusosuuden laskemista sekä tasauslisäprosentin nostamista yli 80 %:n.

Siirtymätasauksen siirtymäajan pituuteen neljä kuntaa toivoo pidennystä ja seitsemän kuntaa esittää muutoksen taloudellisten vaikutusten pienentämistä erityisesti ensimmäisten vuosien

osalta. Vaikutusten pienentämiseksi ehdotettiin mm. 50 euron ylärajaa vuositason menetyksille sekä ehdotuksessa esitettyjen lukujen puolittamista.

Muita arvioita:

- lähes kaikki lausunnon antaneet kunnat kannattavat uudistuksen jatkovalmistelua perusteiden ja kriteerien tarkentamiseksi sekä niiden oikeellisuuden todentamiseksi tutkimuksellisesti.
- uuteen valtionosuusjärjestelmään tulisi sisällyttää pysyvä menettely vaikutusten arvioimiseksi
- toisen asteen koulutuksen sekä kulttuurin valtionosuuksien uudistaminen olisi tullut tehdä samassa yhteydessä peruspalveluiden valtionosuusuudistuksen kanssa.

Kanta-Häme

Kanta-Hämeen kunnista lausunnon antoi määräajassa 9 kuntaa, 2 kuntaa ei vastannut määräajassa.

Kanta-Hämeessä valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtautuu myönteisesti 8 kuntaa. Yksi kunta arvioi uudistusta kielteisesti, mutta sekin pitää valtionosuusjärjestelmän uudistamista perustaltaan tärkeänä.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%
Ikäryhmät		6	67	3	33	0	32
Sairastavuuskerroin		9	23	0	64	0	0
Työttömyyskerroin		0	0	1	11	8	89
Vieraskielisyyskerroin		1	11	0	0	8	89
Kaksikielisyys		0	0	0	0	9	100
Saaristoisuus		0	0	0	0	9	100
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	9	100
Koulutustaustakerroin		0	0	2	22	7	78

Ikäryhmäkriteeriin suhtautuu 6 lausunnonantajaa myönteisesti, tosin osa näistä ehdottaa muutoksia ryhmien välisiin painoihin. Näiden vastaajien mukaan vanhimpien ikäluokkien painoa ei saisi vähentää niin paljon kuin luonnoksessa hallituksen esitykseksi ehdotetaan. Varsinkin yli 75-vuotiaiden painoarvoa ikäryhmyksessä tulisi lisätä.

Kaikki vastaajat suhtautuvat myönteisesti sairastavuuskriteerin uudistamiseen. Kuntien näkemykset kuitenkin poikkesivat kriteerin painoarvon suhteen. Pääosa haluaisi pienentää sen painoa, mutta vastauksissa tuotiin esille myös sen nostaminen.

Muihin laskentatekijöihin ei juurikaan oteta kantaa, eikä esitetä muutoksia.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%

Syrjäisyys	0	0	0	0	9	100	
Työpaikkaomavaraisuus	5	56	3	33	1	11	
Saamelaiden kotiseutu- alue	0	0	0	0	9	100	

Työpaikkaomavaraisuuteen suhtaudutaan pääasiassa myönteisesti. Kritiikkiä ko. lisäosaan esittää kuitenkin kolme vastaajaa, kaksi näistä haluaisi poistaa sen kokonaan valtionosuusperusteista. Muutoin lisäosiin ei esitetä muutoksia.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus							
Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus	8	89	0	0	1	11	
Siirtymätasaus	8	89	0	0	1	11	

Verotuloihin perustuvan tasauksen muutokseen suhtaudutaan myönteisesti. Myös siirtymätasauksen viiden vuoden määräaikaan ollaan tyytyväisiä.

Pirkanmaa

Pirkanmaan kunnista lausunnon antoi määräajassa kaikki maakunnan 22 kuntaa.

Pirkanmaalla valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtautuu myönteisesti 18 kuntaa. Neljä kuntaa ei katso voivansa hyväksyä uudistusta lausunnon olleessa muodossa.

Valtionosuuden laskennalliset kustannukset							
Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	
Ikäryhmät	5	23	10	45	7	32	
Sairastavuuskerroin	5	23	14	64	3	13	
Työttömyyskerroin	4	18	8	37	10	45	
Vieraskielisyyskerroin	1	4	5	23	16	73	
Kaksikielisyys	0	0	3	14	19	86	
Saaristoisuus	0	0	2	9	20	91	
Asukastiheyskerroin	1	5	4	18	17	77	
Koulutustaustakerroin	2	8	8	37	12	55	

Esitettyjen kriteerien osalta Pirkanmaan kunnista 11 on sitä mieltä, että ikäryhmien osalta vanhempien ikäryhmien painoarvoa on laskettu liikaa, eikä pienentämiselle ole kustannusvastaavia perusteita. Sairastavuuskriteeriin kriittisesti suhtautuneista 14 kunnasta valtaosan mielestä Kelan lääkkeiden erityiskorvattavuus ei anna oikeaa kuvaa kuntien kustannuksista. Usean kunnan mielestä sairastavuuskriteeriä tulisi kehittää ennaltaehkäisevää työtä kannustavampaan suuntaan.

Työttömyyskertoimen osalta 10 kuntaa näkee kriteerin liian pienenä työttömyydestä aiheutuviin vaikutuksiin verrattuna. Työttömyyskriteeriä toivottiin myös edelleen kehitettäväksi, jotta mm. pitkäaikais- ja nuorisotyöttömyys tulisi siinä paremmin huomioitua.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		1	5	2	9	19	86
Työpaikkaomavaraisuus		3	14	8	36	11	50
Saamelaisten kotiseutu-alue		0	0	0	0	17	100

Työpaikkaomavaraisuuskriteerin poistamista esittää kuusi kuntaa, koska kriteerin vaikutuksista ei ole tutkimuksellista tietoa. Kriteeriä kritisoidaan myös sen mahdollisesti antaessa tarkoitukseen nähden vääränsuuntaista tietoa työpaikkoja menettävissä rakennemuutoskunnissa.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Verotuloihin perustuva tasaus		5	23	12	54	5	23
Siirtymätasaus		4	18	8	36	10	46

Kuusi kuntaa haluaisi palauttaa kiinteistöveron kokonaisuudessaan verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen. Viisi kuntaa ehdottaa nykyisen verotulotasausjärjestelmän säilyttämistä ennallaan.

Seitsemän kuntaa pitää siirtymätasauksen siirtymäaikaan liian lyhyenä. Viisi kuntaa ehdottaa vuosittaisen muutoksen enimmäismääräksi ensimmäisinä vuosina 25 euroa ja kahdessa lausunnossa ehdotetaan vuosittaisten muutosten tasaista euromääräistä porrastusta.

Muita arvioita:

- lähes kaikki lausunnon antaneet kunnat katsoivat uudistuksen vaativan jatkovalmistelua perusteiden ja kriteerien tarkentamiseksi sekä niiden oikeellisuuden todentamiseksi tutkimuksellisesti
- toisen asteen koulutuksen sekä kulttuurin valtionosuuksien uudistaminen olisi tullut tehdä samassa yhteydessä peruspalveluiden valtionosuusuudistuksen kanssa
- valtionosuustietojen tulisi olla kuntien käytettävissä aina edellisen vuoden kesäkuussa

Päijät-Häme

Päijät-Hämeen kunnista lausunnon antoi määräajassa 10 kuntaa, yksi kunta ei toimittanut lausuntoa määräaikaan mennessä.

Päijät-Hämeessä valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtautuu myönteisesti 8 kuntaa. Yksi kunta ei ilmaisut kantaansa.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		kpl	%	kpl	%	kpl	%
Ikäryhmät		6	60	2	20	2	20
Sairastavuuskerroin		5	50	3	30	1	10
Työttömyyskerroin		3	30	0	0	7	70
Vieraskielisyyskerroin		1	10	1	10	8	80
Kaksikielisyys		6	60	1	10	3	30
Saaristoisuus		6	60	1	10	3	30
Asukastiheyskerroin		7	70	0	0	3	30
Koulutustaustakerroin		6	60	1	10	3	30

Pääosa vastaajista suhtautuu myönteisesti uuteen ikäryhmäkriteeriin. Tosin osa myönteisesti suhtautuneista ehdotti muutoksia kriteerin painoarvoon, erityisesti vanhimpien ikäryhmien osalta. Muutamissa kehittämissuhteissa korostettiin nuorten ikäryhmien painoarvon ylikorostumista ja sen muuttamista.

Puolet kunnista pitää sairastavuuskriteeriä pohjimmiltaan hyvänä. Muihin laskentatekijöihin ei esitetä muutoksia.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		6	60	1	10	3	30
Työpaikkaomavaraisuus		4	40	5	50	1	10
Saamelaiden kotiseutu-alue		6	60	0	0	4	40

Kuntien lausunnoissa ollaan yleisesti ottaen tyytyväisiä uusiin lisäosiin. Työpaikkaomavaraisuuden osalta näkemykset kuitenkin eriytyvät. Myönteisesti kriteeriin suhtautuvat haluaisivat korottaa sen painoa järjestelmässä. Sen sijaan kritiikkiä esittävät poistaisivat sen kokonaan valtionosuusjärjestelmän laskentatekijöistä.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Verotuloihin perustuva tasaus		7	70	2	20	1	10
Siirtymätasaus		8	80	0	0	2	20

Verotuloihin perustuvan tasauksen muutoksiin suhtaudutaan myönteisesti. Myös siirtymätasauksen viiden vuoden määräaikaan ollaan pääosin tyytyväisiä.

Muita arvioita:

- 2. asteen koulutuksen rahoitusuudistus olisi liitettävä tämän uudistuksen yhteyteen

Kymenlaakso

Kymenlaakson kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 5 kuntaa, 2 kuntaa jätti vastamatta.

Kymenlaaksossa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen tarpeellisuudesta ollaan yksimielisiä.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ikäryhmät		1	20	1	20	3	60
Sairastavuuskerroin		2	40	1	20	2	40
Työttömyyskerroin		2	40	0	0	3	60
Vieraskielisyyskerroin		3	60	0	0	2	40
Kaksikielisyys		0	0	0	0	5	100
Saaristoisuus		0	0	0	0	5	100
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	5	100
Koulutustaustakerroin		2	40	0	0	3	60

Sairastavuuden painoarvoon vaikuttaneita tekijöitä ei pidetty täysin luotettavina. Koettiin, että sairastavuuskerroin rankaisee niitä kuntia, jotka panostavat ennaltaehkäisevään työhön. Muihin laskentatekijöihin ei esitetty lainkaan kritiikkiä. Sen sijaan myönteisesti suhtauduttiin erityisesti työttömyys-, vieraskielisyys- ja koulutustaustakertoimeen. Näiden painoarvoa haluttaisiin lisätä.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		1	20	0	0	4	80
Työpaikkaomavaraisuus		2	40	1	20	2	40
Saamelaisten kotiseutualue		0	0	0	0	5	100

Syrjäisyyden ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosilla ei ole merkitystä Kymenlaakson kunnille, joten niihin ei ole esitetty näkemyksiä. Sen sijaan työpaikkaomavaraisuuden osalta näkemykset eriytyvät. Kaksi kuntaa haluaisi lisätä sen painoarvoa, yksi kunta poistaa sen kokonaan valtionosuuksien laskentatekijöistä.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus ja siirtymätaseus					
		Arvio kriteeristä					

	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys	0	0	0	0	7	100
Työpaikkaomavaraisuus	1	14	2	28	4	57
Saamelaisten kotiseutu- alue	0	0	0	0	7	100

Syrjäisyyden ja saamelaisten kotiseutualueen lisäosilla ei ole merkitystä Etelä-Karjalan kunnille, joten niihin ei ole esitetty näkemyksiä. Yksi kunta suhtautuu työpaikkaomavaraisuuteen myönteisesti ja vastaavasti kaksi kuntaa kielteisesti. Jälkimmäisistä toinen ei pidä työpaikkaomavaraisuutta relevanttina laskentatekijänä, toinen kunta edellyttää luotettavia työpaikkatietoja, mikäli se otetaan käyttöön.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus							
Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus	2	28	3	43	2	28	
Siirtymätasaus	3	43	0	0	4	57	

Kaksi kuntaa on tyytyväinen esitettyihin muutoksiin verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasauksessa. Kolme kuntaa suhtautuu siihen kielteisesti. Kiinteistövero haluttaisiin palauttaa tasaukseen, toisaalta toivotaan tasausrajan alapuolella kuntien tasausprosentin nostamista esitetystä 80 %:sta. Uudistuksen siirtymäaikaan ollaan pääasiassa tyytyväisiä. Yksikään kunta ei esitä muutosta esitettyyn malliin.

Muita arvioita:

- negatiivista kun opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on jätetty tarkastelun ulkopuolelle
- amk-rahoituksen ei pitäisi merkitä peruspalvelujen valtionosuuden vähentymistä
- opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus on jätetty tarkastelun ulkopuolelle

Etelä-Savo

Etelä-Savon kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 13 kuntaa, vain 1 kuntaa jätti vastaamatta.

Etelä-Karjalassa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtaudutaan varsin myönteisesti. Kaksi kuntaa ilmoitti kielteisen kannan launnossaan, yksi ei ilmaissut näkemystään ja 10 suhtautui uudistukseen myönteisesti.

Valtionosuuden laskennalliset kustannukset							
Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
	lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät	0	0	9	69	4	31	
Sairastavuuskerroin	0	29	8	62	5	38	
Työttömyyskerroin	0	0	1	8	12	92	
Vieraskielisyyskerroin	0	0	4	31	9	69	

Kaksikielisyys		0	0	0	0	13	100	
Saaristoisuus		0	0	5	39	8	61	
Asukastiheyskerroin		0	0	2	15	11	85	
Koulutustaustakerroin		0	0	0	00	13	100	

Ikärakenteen ja sairastavuuden painotuksen osalta kuntien vastaukset poikkesivat toisistaan. Toisaalta osa kunnista esitti sairastavuuden painoarvon nostamista THL:n esitystä vastaamaan ja osan mielestä ikärakenteen painoja ei tulisi laskea esitetyllä tavalla. Suuri osa kunnista esitti yli 75-vuotiaiden painoarvon nostamista. Sairastavuuskertoimessa huomautettiin, että kriteerissä ei tule esiin kannustavuus sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviin toimenpiteisiin.

		Lisäosat						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys		0	0	5	39	8	61	
Työpaikkaomavaraisuus		1	88	1	8	11	85	
Saamelaiden kotiseutu-alue		0	0	0	0	13	100	

Useat kunnat esittivät syrjäisyyden lisäosan kasvattamista vieraskielisyyden kriteerin kustannuksella. Osa kunnista esitti lisäksi saaristo-osakuntalisten palauttamista järjestelmään.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		0	28	10	77	2	23	
Siirtymätasaus		0	0	4	31	9	69	

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausprosenttia tasausrajan alapuolella esitetään nostettavaksi 90 %:iin. Kaksi kuntaa esittää myös kiinteistöveron palauttamista tasaukseen. Siirtymätasauksen osalta maakunnan kuntien vastauksissa korostettiin riittävän pitkää, vähintään viiden vuoden, siirtymäaika.

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon kunnista 17 vastasi kyselyyn määräaikaan mennessä ja kolme jätti vastaamatta. Vastaamatta jättäneistä kunnista kaksi on jo päättänyt kuntaliitoksesta Kuopion kanssa. Vastaneista valtaosa (13 kuntaa) suhtautui myönteisesti uudistukseen ja vain yhden kunnan vastaus oli kielteinen.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näke-		

						mystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät		3	18	4	24	10	59	
Sairastavuuskerroin		4	24	2	12	11	65	
Työttömyyskerroin		0	0	0	0	17	100	
Vieraskielisyyskerroin		1	6	1	6	15	88	
Kaksikielisyys		0	0	0	0	17	100	
Saaristoisuus		0	0	0	0	17	100	
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	17	100	
Koulutustaustakerroin		0	0	0	0	17	100	

Vaikka ikäryhmäpainojen ja sairastavuuskriteerin uudistusta pidettiin lähtökohtaisesti onnistuneena, yli puolet vastanneista toivoi lisää painoa vanhimpiin ikäryhmiin ja yleisemmin väestön ikääntymisen tuomien kustannusten parempaan huomioon ottamiseen uudessa järjestelmässä.

Pohjois-Savon kunnat suhtautuivat uusiin kriteereihin varsin myönteisesti. Lausunnoissa ei esitetty niihin muutoksia.

		Lisäosat						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys		0	0	3	18	14	82	
Työpaikkaomavaraisuus		1	6	2	12	14	82	
Saamelaiden kotiseutu-alue		0	0	0	0	18	100	

Kolme kuntaa toivoo syrjäisyyteen enemmän porrastusta. Työpaikkaomavaraisuutta ei juurikaan kommentoida, tosin kaksi ei halunnut sitä järjestelmän laskentaperusteeksi.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus ja siirtymätaseus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva taseus		5	29	2	12	10	59	
Siirtymätaseus		6	35	3	18	8	47	

Verotuloihin perustuvaa valtionosuuden taseusta kritisoitiin lähinnä siitä, että kunnilla on taseuslisän yhteydessä liian iso omarahoitusosuus. Taseusrajan alapuolella taseuslisäprosenttia halutaan nostaa 85 - 90 prosenttiin.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 11 kuntaa, 2 kuntaa jätti vastaamatta.

Pohjois-Karjalassa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtaudutaan myönteisesti. Vain yksi kunta ilmoitti, että uudistusta ei tulisi toteuttaa.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät		4	36	6	55	1	9	
Sairastavuuskerroin		7	64	1	9	3	27	
Työttömyyskerroin		4	36	1	9	6	55	
Vieraskielisyyskerroin		5	46	0	0	6	55	
Kaksikielisyys		1	9	0	0	10	91	
Saaristoisuus		1	9	1	9	9	82	
Asukastiheyskerroin		1	9	1	9	9	82	
Koulutustaustakerroin		2	18	0	0	9	82	

Ikäryhmien esitettyihin painoihin kielteisesti suhtautuvat kunnat arvioivat, että muutos vanhemmista ikäluokista nuorempiin on liian jyrkkä. Vanhempien ikäryhmien painoa esitetään nostettavaksi. Sairastavuuskertoimen uuteen laskentatapaan ollaan tyytyväisiä useimmissa kunnissa. Kritiikkiä tuli lähinnä siitä, ettei se kannusta sairauksien ennaltaehkäisyyn.

Pohjois-Karjalan kunnat ovat tyytyväisiä työttömyyskertoimeen, tosin sen painoarvoa haluttaisiin korottaa selvitysmiehen esitykseen verrattuna. Myös vieraskielisyyden painon lisäämiseen suhtaudutaan myönteisesti.

		Lisäosat						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	5	
Syrjäisyys		1	9	3	27	7	64	
Työpaikkaomavaraisuus		1	9	2	18	8	73	
Saamelaiden kotiseutu-alue		1	9	0	0	10	91	

Syrjäisyyden ja työpaikkaomavaraisuuden lisäosia kritisoitiin muutamissa lausunnoissa. Syrjäisyyden painoarvo arvioitiin liian vähäiseksi. Lisäksi kriteeriä tulisi kehittää siten, että vesistöisyys otettaisiin siinä huomioon.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		8	73	0	0	3	27	
Siirtymätasaus		7	64	1	9	3	27	

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen perusteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä. Lähinnä muutosta haluttaisiin tasausrajan alapuolella olevaan kannustavuusprosenttiin, kuuden kunnan lausunnossa viitataan prosentin korottamiseen. Lausunnoissa suhtaudutaan myönteisesti 5 vuoden siirtymäaikaan. Yksi kunta haluaisi esitettyä pidemmän siirtymäajan.

Muita arvioita:

- sosiaalihuollon osalta on otettu askel taaksepäin, koska lastensuojelukriteeri on poistettu
- lukiodien ja ammattikoulujen rahoitusjärjestelmän uudistaminen tulisi liittää tähän uudistukseen
- vanhan järjestelmämuutoksen sisällyttämistä järjestelmään ei ole perusteltu
- vaikeavammaisuus ja lastensuojelu tulisi palauttaa kriteeristöön
- vammaisuutta laskentatekijöissä tulisi selvittää
- perustamishankerahat tulisi säilyttää erillisinä
- lastensuojelu ja vammaisuus sisällytettävä järjestelmään
- kriteereihin olisi lisättävä kuntien vuokra-asuntokanta
- työmarkkinatukea koskeva tasaus olisi poistettava valtionosuuden vähennyksistä ja lisäyksistä
- vanha tasausmuutos ja työmarkkinatukikompensaatio ei tulisi sisältyä valtionosuuksiin
- säilytettävä erillinen perustamishankkeiden järjestelmä

Keski-Suomi

Määräaikaan mennessä Keski-Suomen kunnista vastasi kyselyyn 21 ja vastaamatta jätti 2 kuntaa. Hieman yli puolet vastanneista piti uudistusta tarpeellisenä, kuusi kuntaa suhtautui uudistusesitykseen kielteisesti ja neljä kuntaa ei ottanut kantaa uudistuksen tarpeellisuuteen.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ikäryhmät		6	29	10	48	5	24
Sairastavuuskerroin		9	43	3	14	9	43
Työttömyyskerroin		0	0	0	0	21	100
Vieraskielisyyskerroin		2	10	3	14	16	76
Kaksikielisyys		2	10	1	5	18	86
Saaristoisuus		0	0	0	0	21	100
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	21	100
Koulutustaustakerroin		0	0	1	5	20	95

Kriteereistä kommentoidaan lähinnä ikäryhmäpainoja ja sairastavuutta. Lähes puolet vastanneista suhtautuu ikäryhmäpainojen muuttamiseen kielteisesti. Myönteisesti suhtautuneistakin monet toivovat lisää painoarvoa vanhimpiin ikäryhmiin. Sairastavuuskertoimeen suhtautuu myönteisesti 9 kuntaa ja kielteisesti 3 kuntaa. Muutamissa vastauksissa toivotaan kertoimen painoarvoa lisättävän.

Muihin laskennallisiin kriteereihin ei esitetty muutoksia.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		0	0	4	19	17	81
Työpaikkaomavaraisuus		3	14	10	48	8	38
Saamelaiden kotiseutu-		0	0	0	0	21	100

alue								
------	--	--	--	--	--	--	--	--

Lähes puolet vastanneita kunnista suhtautuu työpaikkaomavaraisuuteen kielteisesti. Yleinen kommentti on, että se ei kuvaa palvelujen järjestämisen kustannuksia eikä siihen saisi sisältyä julkisen sektorin työpaikkamäärää. Syrjäisyyteen toivotaan useampia portaita.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		3	14	6	29	12	57	
Siirtymätasaus		5	24	4	19	12	57	

Verotuloihin perustuvassa valtionosuuden tasausta kritisoidaan 20 prosentin kannustavuusosuudesta tasausrajan alapuolella. Sen katsotaan olevan suoraa tulonsiirtoa paljon verotuloja saaville suurille kunnille. Lähes puolet vastaajista toivoo tasauslisän prosenttiosuuden nostamista.

Muutamissa lausunnoissa toivotaan esitettyä pidempää siirtymäaika.

Muita arvioita:

- ennaltaehkäisevä ja kuntouttava toiminta tulisi sisältyä kriteereihin
- AMK-uudistukseen liittyvää rahoitussiirtoa ei tulisi tehdä peruspalveluihin valtionosuudesta

Etelä-Pohjanmaa

Määräaikaan mennessä Etelä-Pohjanmaan kunnista vastasi kyselyyn 17 ja vastaamatta jätti 1 kunta. Vastaajista kahta lukuun ottamatta kaikki pitävät uudistusta tarpeellisenä. Uudistuksen koetaan selkeyttävän valtionosuusjärjestelmää, ja erityisesti kriteerien vähentymistä pidetään hyvänä. Osa kunnista kuitenkin huomautti, että nyt ehdotettavalla mallilla uudistus suosisi yli 100 000 asukkaan kuntia alle 20 000 asukkaan kuntien kustannuksella. Uudistukseen kielteisesti suhtautuneet kunnat huomauttivat myös muutoksen suosivan hyvätuloisia kuntia.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät		3	17	10	59	4	24	
Sairastavuuskerroin		7	41	9	53	1	6	
Työttömyyskerroin		3	17	2	12	12	71	
Vieraskielisyyskerroin		4	24	0	0	13	76	
Kaksikielisyys		3	17	0	0	14	83	
Saaristoisuus		3	17	0	0	14	83	
Asukastiheyskerroin		3	17	1	6	13	77	
Koulutustaustakerroin		4	23	0	0	13	77	

Suuri osa kunnista esitti yli 75-vuotiaiden painoarvon nostamista tai ikäryhmien väliin painoituksiin tehtyjen muutosten tarkempaa perustelua. Sairastavuuskertoimessa huomautettiin, että kriteerissä ei tule esiin kannustavuus sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyviin toimenpiteisiin.

Muihin laskennallisiin kriteereihin ei esitetty muutoksia. Niihin ollaan tyytyväisiä tai ei esitetty tarkempaa näkemystä.

	Lisäosat							
	Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä			
	lkm	%	lkm	%	lkm	%		
Syrjäisyys	3	18	1	6	13	76		
Työpaikkaomavaraisuus	2	12	10	59	5	29		
Saamelaisten kotiseutu-alue	3	18	0	0	14	82		

Työpaikkaomavaraisuuden kriteerin suurin osa maakunnan kunnista ehdotti poistettavaksi tai muutettavaksi siten, että siinä huomioitaisiin vain muut kuin julkisen sektorin työpaikat. Muutoin lisäosiin ei esitetty muutoksia.

	Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus							
	Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä			
	lkm	%	lkm	%	lkm	%		
Verotuloihin perustuva tasaus	2	12	12	71	3	17		
Siirtymätasaus	3	18	5	29	9	53		

Useat kunnat esittävät verotuloihin perustuvan tasauksen tasausprosenttia nostettavaksi 85 prosenttiin. Osa kunnista toivoo myös kiinteistöveron palauttamista tasaukseen.

Siirtymätasauksen osalta maakunnan kuntien vastauksista ei ole löydettävissä yhtenäistä linjaa. Osa kunnista esitti siirtymätasauksen lyhentämistä 3-4 vuoteen, osa piti ehdotusta hyvänä ja osa taas esitti sen pidentämistä.

Pohjanmaa

Määräaikaan mennessä Pohjanmaan kunnista vastasi kyselyyn yhteensä 9 kuntaa. Kuusi kuntaa jätti vastaamatta. Kuusi kuntaa pitää uudistusta tarpeellisena. Yhden suhtautuminen on kielteistä.

	Valtionosuuden laskennalliset kustannukset							
	Arvio kriteeristä							
	Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä			
	lkm	%	lkm	%	lkm	%		
Ikäryhmät	0	0	3	33	6	67		
Sairastavuuskerroin	0	0	6	67	3	33		
Työttömyyskerroin	0	0	1	11	8	89		

Vieraskielisyyskerroin		1	11	2	22	6	67	
Kaksikielisyys		0	0	5	56	4	44	
Saaristoisuus		0	0	1	11	8	89	
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	9	100	
Koulutustaustakerroin		0	0	1	11	8	89	

Kuntien näkemyksen mukaan vanhimpien ikäluokkien painoa olisi lisättävä. Sairastavuuteen suhtautui kriittisesti kolmannes vastaajista. Myönteisiä arvioita ei juurikaan tullut laskennallisiin kriteeriin. Kaksikielisyystekijää haluaisi muuttaa yli puolet lausunnonantajista.

		Lisäosat						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys		0	0	0	0	9	50	
Työpaikkaomavaraisuus		0	0	2	22	7	78	
Saamelaiden kotiseutu-alue		0	0	0	0	9	100	

Työpaikkaomavaraisuuden sisältöön haluttaisiin muutoksia. Toisaalta se esitetään poistettavaksi tai sitä on muutettava niin, ettei kuntien yhteiset laitokset vaikuta kriteeriin.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		2	22	6	67	1	11	
Siirtymätasaus		0	0	2	22	7	78	

Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen ollaan tyytymättömiä. Kiinteistövero haluttaisiin palauttaa kokonaisuudessaan tasaukseen. Tasausrajaa esitetään myös korotettavaksi.

Siirtymätasaukseen ollaan pääosin tyytyväisiä. Kaksi kuntaa esittää kuitenkin siirtymäajaksi 10 vuotta.

Keski-Pohjanmaa

Määräaikaan mennessä Keski-Pohjanmaan kunnista vastasi kyselyyn kaikki maakunnan 8 kuntaa. Puolet vastaajista pitää uudistusta tarpeellisena. Kolmen suhtautuminen on kielteistä.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät		3	38	3	38	2	24	
Sairastavuuskerroin		1	13	1	13	6	74	

Työttömyyskerroin		0	0	0	0	8	100	
Vieraskielisyyskerroin		1	12	2	25	5	63	
Kaksikielisyys		0	0	1	13	7	87	
Saaristoisuus		0	0	0	0	8	100	
Asukastiheyskerroin		0	0	1	13	7	87	
Koulutustaustakerroin		1	0	0	0	7	87	

Kuntien näkemykset ikäryhmien painoista jakautuvat. Kolme kuntaa on tyytyväinen uuteen ikäryhmitukseen. Yhtä moni on sitä mieltä, että on väärä ratkaisu korottaa nuorten ikäluokkien ja laskea vanhusikäluokkien panoa, kun nimenomaan ikääntyneiden hoitokulut kasvavat.

Muihin laskennallisiin kriteereihin ei esitetty muutoksia. Niihin ollaan pääosin tyytyväisiä esityksessä muodossa.

Lisäosat								
Arvio kriteeristä								
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Syrjäisyys		1	12	3	38	4	50	
Työpaikkaomavaraisuus		1	12	4	50	3	38	
Saamelaiden kotiseutu-alue		0	0	0	0	8	100	

Työpaikkaomavaraisuutta arvostellaan useassa lausunnossa, samoin työpaikkaomavaraisuuden pohjana olevien tilastojen epätarkkuutta. Yhdessä lausunnossa esitetään, että kriteerin perusteena pitäisikin käyttää vain yksityisiä työpaikkoja, koska mm. kuntien yhteisten laitosten ja valtion työpaikat voidaan tilastoida virheellisesti.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus ja siirtymätaseus								
Arvio kriteeristä								
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva taseus		1	13	6	74	1	13	
Siirtymätaseus		3	38	2	24	3	38	

Kuusi kuntaa kritisoi verotuloihin perustuvaa valtionosuuden taseusta. Suurin osa kunnista pitää perusteettomana vain voimalaitosten kiinteistöveron ottamista taseuksen pohjaan. Tämä vähentäisi halukkuutta tuulivoiman rakentamiseen.

Siirtymätaseuksen osalta kuntien vastauksista ei ole löydettävissä yhtenäistä linjaa. Noin 2/3 on tyytyväinen esitykseen tai ei ilmaise kantaansa. Vajaa kolmannes haluaisi kuitenkin muuttaa siirtymäaika joko pidentämällä tai lyhentämällä sitä, myös euromääräistä porrastusta esitettiin muutettavaksi.

Muita arvioita:

- uudistusta ei ole tehty kohtelemalla kuntia tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti. Voimakas kytkeminen kuntauudistukseen ja kuntaliitosten edistämiseen on asettanut kunnat eriar-

voiseen asemaan. Kriteerien tarkoitushakuisuus, alle 20 000 asukkaan kunnat häviävät, suurimmat kaupungit voittavat”.

- työkyvyttömyyden paino on liian korkea ja että työkyvyttömyys tulee pääosin otetuksi huomioon jo erityiskorvattavissa sairauksissa, jotka johtavat työkyvyttömyyteen. Tästä syystä sosiaalihuollossa työkyvyttömyyden painoa tulisi pienentää ja 0-18 v. ikäluokkien painoa korottaa.
- Suomessa alueet ovat hyvin eriarvoisessa asemassa työterveyshuollon ja yksityisten terveyspalvelujen suhteen. Pienissä maaseutukunnissa terveyspalvelut jäävät kuntien hoidettavaksi. Tätä rasitevääritystä pitäisi valtionosuusjärjestelmällä kyetä korjaamaan

Pohjois-Pohjanmaa

Määräaikaan mennessä Pohjois-Pohjanmaan kunnista vastasi kyselyyn 25 kuntaa, 4 kuntaa jätti vastaamatta määräajassa. Uudistuksen tarpeellisuudesta oltiin yksimielisiä. Kukaan lausunnonantajista ei sitä suoranaisesti vastustanut.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ikäryhmät		7	28	4	16	14	56
Sairastavuuskerroin		10	40	2	8	13	52
Työttömyyskerroin		4	16	2	8	19	76
Vieraskielisyyskerroin		2	8	1	4	22	88
Kaksikielisyys		0	0	0	0	25	100
Saaristoisuus		0	0	0	0	25	100
Asukastiheyskerroin		2	8	2	8	21	84
Koulutustaustakerroin		1	4	1	4	23	92

Pääosa kunnista ei esitä muutoksia ikärakenteeseen ja sairastavuuteen. Joissakin lausunnoissa ehdotetaan kuitenkin harkittavaksi sairastavuuteen kannustavuuselementtiä ennaltaehkäisevälle terveydenhoitotyölle.

Muihin laskennallisiin kriteereihin ei esitetty muutoksia. Niihin ollaan pääosin tyytyväisiä esitetyssä muodossa.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		1	4	6	24	18	72
Työpaikkaomavaraisuus		4	16	6	24	15	60
Saamelaiden kotiseutu-alue		0	0	0	0	25	100

Syrjäisyys on osittain päällekkäinen asukastiheyskertoimen kanssa. Tämä olisi otettava huomioon euromääräisessä painotuksessa. Työpaikkaomavaraisuuden on koettu suosivan keskuskuntia ja paikkakuntia, joilla on julkisen sektorin työpaikkoja. Neljä kuntaa suhtautuu myönteisesti työpaikkaomavaraisuuteen valtionosuuskriteerinä.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Verotuloihin perustuva tasaus		7	28	9	36	9	36	
Siirtymätasaus		8	32	6	24	11	44	

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden osalta lausunnonantajien vastaukset eriytyvät Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Seitsemän vastaajaa suhtautuu myönteisesti tasauksen uusiin laskentaperusteisiin, 9 arvioi muutoksia kielteisesti ja yhtä moni jätti kantansa ilmaisematta. Tasauslisäprosentiksi ehdotetaan enemmän kuin esitetty 80 %, vähintään sen tulisi olla 85 %. Voimalaitosveron huomioimista tasauksesta vastustetaan useissa lausunnoissa. Toisaalta muutama kunta esittää, että kiinteistövero pitäisi palauttaa kokonaisuudessaan tasaukseen.

Siirtymäaika pidetään tarpeellisena. Suurin osa kannattaa esitettyä 5 vuoden siirtymäaika. Jotkut pitävät sitä liian pitkänä ja ehdottavat 3 vuoden siirtymäaika.

Muita arvioita:

- kunnat tulisi avata laskelmien taustat ja perustelut tarkemmin sekä kriteereiden perusteet. Esimerkiksi sairastavuuskriteeriin vaikuttavat sairaudet.
- ongelmallisena nähdään valtionosuusuudistuksen ajoittuminen samaan aikaan valtionosuusleikkauksien kanssa
- valtionosuusjärjestelmää uudistettaessa on otettava huomioon myös sote.
- uusi Sote-linjaukset ja rahoitusjärjestelmän uusiminen yksikanavaiseksi tulossa ja pitäisi kytkeä yhteen VOS-uudistuksen kanssa.
- ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamista ei tulisi kohdistaa peruspalveluihin

Kainuu

Määräaikaan mennessä Kainuun kunnista vastasi kyselyyn 7 kuntaa, 2 kuntaa jätti vastaamatta. Uudistuksen tarpeellisuudesta ollaan lähes yksimielisiä. Vain yksi kunta suhtautuu kielteisesti uudistustarpeeseen.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset						
		Arvio kriteeristä						
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä		
		lkm	%	lkm	%	lkm	%	
Ikäryhmät		1	14	4	57	2	29	
Sairastavuuskerroin		2	28	2	28	3	44	
Työttömyyskerroin		1	14	0	0	6	86	
Vieraskielisyyskerroin		0	0	1	14	6	86	
Kaksikielisyys		0	0	1	14	6	86	
Saaristoisuus		1	14	0	0	6	86	
Asukastiheyskerroin		0	0	0	0	8	100	
Koulutustaustakerroin		0	0	0	0	8	100	

Neljä kuntaa suhtautuu kielteisesti ikärakenteen muodostumiseen. Kolme kunnan mielestä sitä tulisi muuttaa siten, että ikäryhmistä tulisi siirtää painoa sairastavuuteen. Muutoin ei esitetä muutoksia ikärakenteeseen kielteisestä kannasta huolimatta.

Muihin laskennallisiin kriteereihin ei esitetty muutoksia.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		2	29	5	71	0	0
Työpaikkaomavaraisuus		0	0	1	14	6	86
Saamelaiden kotiseutu-alue		1	14	0	0	6	86

Syrjäisyyteen esitetään muutosta siten, että portaita lisättäisiin esitykseen verrattuna. Muita muutostarpeita ei nähdä olevan.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Verotuloihin perustuva tasaus		1	14	5	72	1	14
Siirtymätasaus		1	14	3	43	3	43

Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen tehtiin useita muutosesityksiä. Ensinnäkin kunnilta olisi poistettava omavastuuosuus. Myös voimalaitosten kiinteistövero olisi poistettava tasauksesta. Muista poiketen yksi kunta haluaisi palauttaa kiinteistöveron kokonaisuudessaan tasaukseen.

Myös siirtymäaikaan esitettiin muutosesityksiä. Erään kunnan lausunnossa haluttaisiin rajata vuosittainen muutos 50 euroon asukasta kohti. Kolme kuntaa esitti kokonaiskattoa menetyksille (200 euroa/as).

Muita arvioita:

- uudistus on perustuslain vastainen, kun se kasvattaa maan eri osien eriarvoisuutta
- liian suuri tulonsiirto isoille kunnille
- toisen asteen koulutuksen rahoituksen uudistaminen olisi kytkettävä tähän
- omarahoitusosuus olisi sidottava 16-18-vuotiaiden ikäluokkaan
- vos:n kasvu suuriin asutuskeskuksiin liian suuri. Kriteerien osuvuutta ja sisältöä päivitettävä tarpeen mukaan
- esitys ristiriidassa SOTE-sovun kanssa. Toisen asteen koulutuksen omarahoitusosuus laskettava 16-18 vuotiaiden ikäluokan mukaan
- puutteena, ettei sisällä toisen asteen koulutuksen rahoituksen uudistamista

Lappi

Lapin kunnista lausunnon antoi määräajassa yhteensä 18 kuntaa, 3 kuntaa jätti vastaamatta.

Lapissa valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen suhtaudutaan myönteisesti. Yhteensä 17 kuntaa pitää valtionosuusjärjestelmän selkeyttämistä ja kriteerien vähentämistä tarpeellisena. Yksi kunta totesi, että nykyinen järjestelmä kuvaa palveluiden järjestämistarvetta paremmin kuin ehdotettu malli.

		Valtionosuuden laskennalliset kustannukset					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ikäryhmät		6	33	2	11	10	56
Sairastavuuskerroin		6	33	1	6	1	61
Työttömyyskerroin		1	6	0	0	17	94
Vieraskielisyyskerroin		1	6	0	0	17	94
Kaksikielisyys		1	6	1	6	16	88
Saaristoisuus		0	0	0	0	18	100
Asukastiheyskerroin		0	0	3	17	15	83
Koulutustaustakerroin		3	17	0	0	15	83

Ikärakenteen muutokseen suhtautuu myönteisesti tai ei ilmaise kantaansa yhteensä 89 % kunnista. Sairastavuuden osalta vastaava luku on 94 %. Usea kunta kuitenkin katsoo, että ikärakenteeseen ehdotettu vanhusväestön painoarvo on liian vähäinen ja sitä pitäisi nostaa. Sairastavuuskerrointa pidetään pääasiassa hyvänä. Kolme kuntaa arvioi, ettei sairastavuuskertoimen käyttö tue sosiaalipalvelujen tavoitetta vanhusten hoitamisesta kotona.

Työttömyyskertoimeen ottaa kantaa vain yksi kunta, joka ehdottaa kertoimen painoarvon nostamista. Kaksikielisyys osalta pari kuntaa toteaa, että saamelaisalueen kuntien tulisi saada myös kaksikielisyyslisää. Kunnat toteavat, ettei esityksessä ole osoitettu palvelujen järjestämiskustannusten olevan korkeammat ruotsinkielisissä kunnissa. Ruotsinkielisten kuntien erityisaseman katsotaan loukkaavan erityisen harvan asutuksen, pitkien etäisyyksien ja syrjäisten kuntien yhdenvertaisuutta rahoituksen suhteen.

Asukastiheyskertoimen osalta useat kunnat esittävät, että erityisen harva asutus huomioitaisiin kriteerissä.

Koulutustaustakertoimeen otetaan kantaa vain muutamassa lausunnossa. Kunnat toteavat, ettei kerroin saa merkitä kotoutumiskustannusten korvaamisesta luopumista. Yksi kunta tuo esille, ettei esityksessä ole riittävästi perusteltu kerrointa.

		Lisäosat					
		Arvio kriteeristä					
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä	
		lkm	%	lkm	%	lkm	%
Syrjäisyys		1	9	3	27	7	64
Työpaikkaomavaraisuus		1	9	2	18	8	73
Saamelaiden kotiseutu-alue		1	9	0	0	10	91

Syrjäisyyssisän laskentaan ottavat kantaa lähes kaikki kunnat. Lausunnoissa esitetään lisän laskemista Lapin liiton ehdottamalla tavalla. Lisäksi ehdotetaan kriteerin vahvistamista ja lisärahoituksen osoittamista. Uutta laskentatapaa ehdotetaan myös saamelaisten kotiseutualueen lisälle.

Muutamissa lausunnoissa kritisoidaan työpaikkaomavaraisuuskriteeriä. Kunnat suhtautuvat kielteisesti siihen, että keskuksat hyötyvät julkisista työpaikoista.

		Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja siirtymätasaus							
		Arvio kriteeristä							
		Myönteinen		Kielteinen		Ei näkemystä			
		lkm	%	lkm	%	lkm	%		
Verotuloihin perustuva tasaus		8	73	0	0	3	27		
Siirtymätasaus		7	64	1	9	3	27		

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen perusteisiin ollaan pääosin tyytyväisiä, vaikka muutoksia esitetään tasauksen kehittämiseksi. Tosin vesivoimalaitosten kiinteistöveron sisällyttämistä verotulojen tasaukseen vastustavat lähes kaikki kunnat. Myös tasauslisän tasausprosentin tulee lähes kaikkien kuntien mielestä olla ehdotetun 80 % sijaan 90 %:ia.

Siirtymäaika pidetään välttämättömänä. Suuri osa kunnista ehdottaa, että siirtymäajan tasaus voi olla yhdessä valtionosuusleikkausten kanssa 50 euroa/asukas/vuosi. Siirtymäaikana tulisi käynnistää uuden järjestelmän kehitystyö.

Muita arvioita:

- kunnat pitävät huonona, ettei toisen asteen rahoitusjärjestelmän uudistamista koskeva esitys ole samanaikaisesti lausunnolla
- Useat kunnat ehdottavat, että toisen asteen koulutuksen kunnan omarahoitusosuus laskettaisiin nykyisen asukaskohtaisen osuuden sijaan 16 - 18-vuotiaiden ikäluokkaa kohden.
- ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän uudistamista ei tulisi kohdistaa peruspalveluihin

4. Maakunnan liittojen lausuntoyhteenvetot

Lausunnot saatiin seuraavilta maakunnan liitoilta: Uudenmaan liitto, Keski-Suomen Liitto, Satakuntaliitto, Kainuun liitto, Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Lapin liitto, Päijät-Hämeen liitto, Etelä-Karjalan liitto, Pirkanmaan liitto, Kymenlaakson liitto, Pohjois-Savon liitto ja Etelä-Pohjanmaan liitto.

Lausuntoa ei toimittanut seuraavilta maakunnan liitoilta: Varsinais-Suomen liitto, Kanta-Hämeen liitto, Etelä-Savon liitto ja Keski-Pohjanmaan liitto.

Maakunnan liitot pitävät uudistusta lähes poikkeuksetta tarpeellisena, osa jopa täysin välttämättömänä. Liittojen lausuntojen keskeinen sisältö liittyy kunkin kohdalla oleellisesti ehdotuksen vaikutuksiin kyseisen liiton alueella. Jos jäsenkunnille kohdentuu merkittäviä menetyksiä, ehdotetaan yleensä muutoksia lausunnolla olleeseen esitykseen.

Useimmin esillä olleita muutosehdotuksia olivat

- vanhempien ikäluokkien painoarvon lisääminen ehdotettuun verrattuna
- sairastavuuden painoarvon kasvattaminen
- saaristo-osakuntien ottaminen mukaan saaristoisuus –tekijää
- verotulojen tasauksen liian suuri muutos
- työpaikkaomavaraisuus kriteeristä luopuminen
- siirtymäajan lyhyys suurimpien menettäjien kohdalla

Kriittisimpiä uudistukseen olivat harvaan asuttujen alueiden maakunnat ja Pirkanmaa.

5. Suomen Kuntaliitto

Kuntaliiton näkemyksen mukaan luonnos esitykseksi täyttää pitkälle ne tavoitteet, joita uudistuksen rakenteelle on alun perin asetettu. Uudistus on pääsääntöisesti oikeansuuntainen. Ehdotus lisää järjestelmän läpinäkyvyyttä ja selkeyttä, yksinkertaistaa järjestelmää, poistaa tarpeettomia porrastuksia, poistaa päällekkäisiä ja samoja valtionosuuden määräytymisperusteita sekä vähentää niitä. Myös tavoite edetä valtionosuuden määräytymisessä kuntaliitosneutraaliin suuntaan on oikea, joskin tulos on riittämätön.

Kuntaliiton mukaan toisen asteen koulutuksen rahoitus olisi pitänyt kytkeä kokonaisuuteen.

Kuntien kannalta ongelmallista on valtionosuusleikkausten ajoittuminen samanaikaisesti uudistuksen toteuttamisen kanssa.

Uudistusta toteutettaessa tarvitaan arviointia rahoitusperiaatteen toteutumisesta eduskunnan perustuslakivaliokunnassa.

Työpaikkaomavaraisuuden käyttämiseen valtionosuusperusteena ja vieraskielisyyden merkittävään painoarvoon ei ole esitetty riittäviä perusteluja.

Ikärakenteen painoarvon vähentäminen ja sairastavuuden vaikutuksen lisääminen on uudistuksen merkittävin asia. Ne vaikuttavat eniten kuntakohtaiseen lopputulokseen. Kuntaliitto katsoo, että lisäperustelut ikärakenteen ja ikäryhmähintojen muutoksista nykytilanteeseen verrattuna ovat tarpeellisia.

Uudistettu sairastavuuskerroin on parannus nykyiseen verrattuna, mutta se vaatii vielä jatkovalmistelua ja sitä tulee tarkentaa uudistuksen seuraavassa vaiheessa.

Verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen liitto esittää, että tasauslisän omavastuuosuutta pienennetään. Tasaus ei myöskään ole kuntaliitosneutraali. Tasauksessa käytettävä veropohja tulisi olla mahdollisimman laaja.

Syrjäisyysluku olisi vaatinut uudistamista. Liitto esittää että uudistuksen seuraavassa vaiheessa syrjäisyysluku uudistetaan kokonaan.

Järjestelmän seuraava vaihe tulisi käynnistää ilman viivytyksiä, jotta uuden järjestelmän perusteet ja toimivuus voidaan varmistaa. Samalla tulee käynnistää uutta tutkimusta uudistustyön tueksi.

6. Opetuksen järjestäjien lausunnot

Opetuksen järjestäjillä tarkoitetaan tässä esi- ja perusopetuksen järjestäjiä, jotka ovat kotikunta-korvausjärjestelmän piirissä. Lausunnon antajia on kaikkiaan 33 kpl, joista 31 kpl on yksityisiä opetuksen järjestäjiä, yksi kuntayhtymä ja yksi yliopisto/harjoittelukoulu.

Lausunnon antajat ovat kommentoineet vain valtionosuusjärjestelmään kuuluvan **kotikunta-korvausjärjestelmän uudistamista**. Kantaa ei varsinaisesti otettu siihen, onko järjestelmän uudistaminen tarpeellinen. Vastauksissa nousi esiin selkeästi kolme asiaa:

- 1) uusien vuoden 1998 heinäkuun jälkeen järjestämisluvan saaneiden opetuksen järjestäjien ns. **alennettu korvaus (90 % kotikuntakorvauksesta) on epäoikeudenmukainen** ja se on kyseenalainen myös Euroopan unionin kilpailuoikeudellisen sääntelyn mukaan, ts. kaikilla järjestäjillä tulee olla samanlainen (100 %) ja tasavertainen rahoitus. (31/33 eli 94 % vastaajista oli tätä mieltä),
- 2) hyvänä pidettiin sitä, että **valtio maksaa kotikuntakorvaukset nykyiseen tapaan ns. clearing-periaatteella opetuksen järjestäjille oppilaskohtaisesti**. Tällä mm. varmistetaan oppilaan vapaa hakeutumisoikeus opetukseen. (27/33 eli 82 % vastaajista oli tätä mieltä) ja
- 3) **perustamishankerahat tulisi säilyttää** ainakin muilla kuin kunnallisilla opetuksen järjestäjillä, koska mm. opetuksen järjestäjillä ei ole muita rahoituslähteitä kuin kotikuntakorvaukset (kunnilla laajemmat rahoituslähteet) ja kotikuntakorvauksiin ei sisälly investointikustannukset. (27/33 eli 82 % vastaajista oli tätä mieltä).

Lisäksi enemmistö vastaajista piti kotikuntakorvausten siirtymätasausta hyvänä asiana (19/33 eli 58 %). 13 ei ottanut kantaa siirtymätasaukseen. Yhden vastaajan mukaan siirtymäaika on liian pitkä eli sen tulisi olla vain 2 vuotta ehdotetun 5 vuoden sijaan. Vastaajista 12 katsoi, että 6 – vuotiaiden painokerroin tulisi olla ehdotettua korkeampi tai säilyä nykytasolla (36 %). Kaksi vastaajaa toivoi, että myös yksityiset opetuksen järjestäjät pyydetäisiin mukaan heitä koskevien uudistusten valmisteluun.

7. Muut lausunnonantajat

Muiden lausunnonantajien lausuntojen perusteella (mm. ministeriöt, puolueet, yliopistot, VATT, THL ja Elinkeinoelämän keskusliitto) esityksen rakenne ja pääperiaatteet ovat hyvin laajasti hyväksytyjä.

Kriteereiden painotuksessa lausunnonantajilla on eroja (esimerkiksi sairastavuus, ikäryhmäpainot, tasauksen omavastuu). Selkeitä uusia malleja ei ole kuitenkaan vaihtoehtona lausunnoissa esitetty). Muutamissa lausunnoissa epäillään eräiden perusteiden kuten esimerkiksi työpaikkaomavaraisuuden soveltuvuutta valtionosuusjärjestelmän laskentatekijäksi. Ohessa tiivistelmä muiden lausunnonantajien lausunnoista:

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ: Ei huomautettavaa.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ: Korostaa ohjausnäkökulmaa, ohjauksen vähentyminen lisää painetta sääntelyn kasvattamiseen. Sote- uudistus saattaa johtaa yhden putken mallista luopumiseen. Uudistuksen tarvetta tulisi vielä harkita. Malli on nykyistä yksinkertaisempi. Ikäryhmää 16 -18 ei erikseen tarvita. Kaksikielisyyskriteeri ei tunnista pieniä vähemmistökieliosuuksia, syrjäisyyskriteeriin tulisi panna painoa.

SISÄMINISTERIÖ: Ei lausuttavaa

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ: Uudistus erittäin tarpeellinen ja perusteltu, syrjäisyysker-
toimen porrastusongelma/liitosneutraalisuus, 5 v siirtymäkausi on riittävä.

SUOMEN KESKUSTA: Lähtökohdat kannatettavia, sairastavuuden merkityksen lisääminen pe-
rusteltua, kasvattaa liikaa kuntien välisiä eroja, osa kriteereistä ei perustu tutkimukseen, kaikki
verotulot tasaukseen, työpaikkaomavaraisuus järjestelmälle vieras, tasauksen omavastuu liian
suuri, syrjäisyyden painoa lisättävä.

KRISTILLISDEMOKRAATIT: Esitys vastaa hyvin hallitusohjelman tavoitteita, yksityisten koulu-
jen kotikuntakorvauksen leikkaus poistettava, pääkriteerit oikeita ja selkeät, syrjäisyyden painoa
nostettava, 5 vuoden siirtymäaika riittävä.

KOKOOMUS: Esitys tarpeellinen, kokonaisuutena oikea ja toteuttamiskelpoinen, kuntakohtaisiin
laskelmiin suhtauduttava varauksellisesti, voimaantuloajankohdan laskelmat voivat muuttaa
kuntakohtaisia lisäyksiä/vähennyksiä. 5 vuoden siirtymäaika riittävä.

SUOMEN RUOTSALAINEN KANSANPUOLUE: Kunnissa on esitykselle laaja tuki. Kaksikielisyyden
valtiosuus pitäisi jakaa kaikkien ruotsinkielisten määrän mukaan kaikissa kunnissa. Ennalta-
ehkäiseviä perusteita tarvittaisiin. Närpiön, Korsnäsän ja Luodon asema on ongelmallinen.

SUOMEN SOSIAALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE: Esitys täyttää asetetut kriteerit ja SDP tukee
uudistuksen peruslinjauksia. Tasausraja 100 prosenttiin. 5 vuoden siirtymäaika on riittävä. Kun-
takohtaisten tulosten jälkeen syytä suorittaa kokonaisarvio muutoksista.

VASEMMISTOLIITTO: Leikkausten ja uudistuksen yhteisvaikutus olisi arvioitava. Viiden vuoden
siirtymäaika on hyvä. Esitykset ovat perusteltuja ja oikeansuuntaisia. Jatkotyössä olisi arvioitava
painoja (*esim. nuorten painoa alennettava ja vanhusväestön korotettava, vieraskielisyyden painon
lievä alentaminen, sairastavuuden paino 25 %, syrjäisyyskertoimeen tulisi saada useampia portaita,
asukastiheydessä olisi huomioitava haja- asutus, tasauslisäprosentti 85, perustamishankkeiden
rahoitus.*)

VIHREÄ LIITTO: Muutostarve on suuri, kriteerit onnistuneita, muutos tervetullut ja tarpeellinen,
esitys on pääosin onnistunut. Sairastavuuden painon tulisi olla 24.9 %. 5 v OK.

VALTION TALOUDELLINEN TUTKIMUSKESKUS: Esitys on luonnollinen jatko 2010 uudistukselle,
kokonaisuutena kannatettava, perustelut osin suppeita, 5v OK. Järjestelmän jatkokehittämistä
on pidettävä yllä.

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS: Esitys on oikean suuntainen parannus. Puutteena on
sosioekonomisten kriteereiden vähäisyys, kannustavia kriteerejä tarvittaisiin, monikanavainen
rahoitus tulisi selvittää

SAAMELAISKÄRÄJÄT: Esitys ei ole kaikilta osin tyydyttävä. Saamelaisuuden kotiseutualueen li-
säosa olisi myönnettävä korotettuna Inarille ja Utsjoelle ja sidottava kustannuksiin (korvamer-
kitty valtiosuus). Väestötietojärjestelmän tilastopohja kielitaidon osoittamiseksi on puutteel-
linen.

ELINKEINOELÄMÄN KESKUSLIITTO: Tukee Energiateollisuus ry:n lausuntoa

ENERGIATEOLLISUUS RY: Voimalaitosten kiinteistövero tulisi poistaa tasauksesta.

HELSINGIN YLIOPISTO: Kannattaa esitystä kotikuntakorvausten perustemuutoksista.

ITÄ-SUOMENALUEHALLINTOVIRASTO: Järjestelmän selkeyttäminen on perusteltua, syrjäisyyden painoa tulisi nostaa, perustamishankkeiden valtion rahoitus tulisi säilyttää, tasaus tulisi olla 90 %, esitetty siirtymäaika on joissakin kunnissa liian lyhyt.

LAPIN YLIOPISTO: Lähtökohdat ovat kannatettavia, uudet kotikuntakorvauksen kertoimet ovat epäoikeudenmukaisia yksityisille järjestäjille, harjoittelukoulujen asema on turvattava

MAASEUTUPOLITIIKAN YHTEISTYÖRYHMÄ: Harvalle asutukselle ja syrjäisyydelle tulisi panna enemmän painoa, tasaus tulisi olla 100 %, siirtymäkatto tulisi olla esim. 200 euroa / asukas.

SUOMEN TUULIVOIMAYHDISTYS: Kiinteistövero tulisi poistaa tasauksesta.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ: Erityisopetuksen poisto kustannuspohjista ei ollut perusteltua, yhden putken malli tulisi purkaa, ohjausvaikutukset ovat riittämättömiä, perustamiskustannusten valtionosuudet on säilytettävä, harjoittelijakouluille valtionosuus tulisi olla 100 %.

SVENSKA FINLANDS FOLKTING: Pitää tervetulleina esityksen tavoitteita (järjestelmän selkeys, läpinäkyvyys ja yksinkertaisuus). Edellyttää järjestelmältä kaksikielisten palvelujen järjestämistä turvaavaa rakennetta. Vaikka kaksikielisyyden perusteella myönnettävät lisät kasvavat, kuntakohtainen jakauma muuttuu. Yksikielisten ruotsinkielisten kuntien asema heikkenee (opetus). Edellyttää HE- perusteluissa uudistuksen kielellisten lyhyen ja pitkän aikavälin seurausten selvittämistä. Lisäksi korostetaan saaristokuntien aseman huomioimista.

TAMPEREEN YLIOPISTO: Kotikuntakorvauksen laskentatapa on hyväksyttävä, investointiavustukset on säilytettävä, kotikuntakorvauksen siirtymäsäännös ei mahdollista oppilasmäärän muutoksen huomioimista. Pidentetyn oppivelvollisuuden menot olisi sisällytettävä kustannuspohjaan. Ikäryhmittäisten kertoimien muutokset ovat liian suuria.

VAALIHALAN KUNTAYHTYMÄ: Opetustoimen korotettu valtionosuus on laajennettava myös oppilaisiin, joilla on neurologisia tai psykiatrisia ongelmia.